

**ВАЖЕЛІ ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ НА ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ
КРАЇНИ В РИНКОВИХ УМОВАХ**

С. І. МОСІЮК, кандидат економічних наук,
доцент кафедри аграрного консалтингу та сервісу
**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

І. П. МОСІЮК, кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії
Національний університет харчових технологій

В. І. МОСІЮК, студент
**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**
e-mail: 4stefani2@qmail.com

***Анотація.** Важливу роль у процесі наближення до економічної рівноваги в системі ринкової системи господарювання відіграє державний сектор, завдяки якому держава бере безпосередню участь в економічних процесах як прямий суб'єкт виробничих відносин. Ефективність і раціональність функціонування національних економічних систем значною мірою залежить від розподілу функцій між суб'єктами господарської системи. Головна функція централізованого регулювання полягає в управлінні економічним розвитком країни в цілому, її внутрішніх відносин, продуктивних сил і науково-технічного прогресу.*

Не менш важливими є функції перерозподілу національного доходу між сферами суспільного життя і галузями економіки, а також створення та розвитку соціально-економічної інфраструктури. Це й зумовлює актуальність даного дослідження.

Мета дослідження – висвітлення державних важелів регулювання господарської діяльності в ринкових умовах. Під час дослідження було використано методи економічних досліджень.

У даній роботі розглянуто становлення та зміцнення держави як суспільного інституту, економічні функції держави, розкрито ефективність державного регулювання економіки України. Наведено методи державного регулювання, чинники, які конституюють ринкову інфраструктуру, висвітлено основні принципи керування інституційним механізмом та визначено основні важелі впливу держави на господарську діяльність в ринкових умовах. Отже, ефективність державного регулювання залежить і від того, як держава забезпечує правову основу і суспільну атмосферу, що сприяють ефективному функціонуванню ринкової системи.

***Ключові слова:** держава, інституціональні засади, соціально-економічна інфраструктура, інституційний механізм регулювання національної економіки*

Актуальність. Держава як найвища форма організації людського співжиття створює умови для того, щоб діяльність людей, задоволення їх потреб у їжі, одязі, житлі та інших матеріальних благах здійснювалося згідно зі схваленими суспільством нормами, правилами та звичаями.

Становлення та зміцнення держави як суспільного інституту супроводжувалося розвитком численних її функцій, включаючи економічні. Тобто розвиток економічних функцій держави є невід'ємною частиною еволюції суспільства в його організованих формах.

Виникнення економічних функцій держави – результат розвитку продуктивних сил, об'єктивних його потреб. Поглиблювалося усупільнення виробництва, долалася подрібненість його складових, окремі товаровиробники об'єднувалися через ринок у колективному процесі праці. Виникало багато загальних проблем, вирішення яких кожному окремому виробникові було не під силу. Серед таких суспільних, загальних проблем – забезпечення неподільності території держави як середовища для господарської діяльності, зовнішньої і внутрішньої безпеки, розвитку шляхів сполучення, формування органів управління, суду, армії, грошового обігу, державної скарбниці. Вирішенням наведених та інших суспільних проблем міг займатися тільки такий інститут, який відносно незалежний від кожного з виробників і від суспільства в цілому. Отже, держава стала апаратом організації, об'єднання господарського життя, реалізації економічних інтересів суспільства в цілому.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Значну увагу дослідженню питань державного регулювання господарської діяльності приділили такі науковці, як В. Р. Андрійчук, П. П. Борщевський, В. С. Балабанов, А. Д. Діброва, П. Т. Саблук, М. Д. Стеченко та інші. Проте дослідження даної тематики ще не повністю розкриті й потребує подальшого вивчення.

Мета дослідження – висвітлення державних важелів регулювання господарської діяльності в ринкових умовах.

Матеріали і методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися такі методи, як абстрактно-логічний, аналіз і синтез, індукція і дедукція, методи економічних досліджень тощо.

Результати дослідження та їх обговорення. Важливу роль у процесі наближення до економічної рівноваги в системі ринкової системи господарювання відіграє державний сектор, завдяки якому держава бере безпосередню участь в економічних процесах як прямий суб'єкт виробничих відносин. Вона виконує також функцію регулювання зовнішньоекономічної діяльності всіх об'єктів господарювання та охорони навколишнього природного середовища.

Оскільки централізоване регулювання не є директивним для всіх секторів економіки, то необхідною умовою його ефективності є законодавче закріплення універсальних параметрів державної економічної політики, на які орієнтуються в своїй господарській діяльності всі економічні одиниці. Законодавче закріплюються передусім такі показники: обсяг і структура кредитно- грошового забезпечення економіки; норми

оподаткування доходів або вартості реалізованої продукції; обсяг і структура державних бюджетних витрат.

До найважливіших методів державного регулювання належать:

- проведення реформ в оподаткуванні корпорацій, державних підприємств і підприємств немонополізованого сектору економіки;
- державне стимулювання науково-дослідницьких і дослідно-конструкторських розробок або науково-технічна політика;
- активна амортизаційна політика;
- кредитно-грошова політика;
- здійснення структурної або промислової політики.

Загалом інституційний механізм має керуватися такими основними принципами:

- принцип субсидіарності, тобто максимальне наближення конкретної функції управління до її споживача;
- принцип достатності повноважень, тобто повноваження рівня управління, що реалізує функцію, повинні бути необхідними й достатніми для її ефективної реалізації;
- принцип відповідності повноважень і відповідальності та ресурсного забезпечення.

В основі інституційного механізму має перебувати певний орган, де приймають ключові управлінські рішення і який забезпечує координацію інших інститутів у процесі реалізації поставлених завдань.

Економічними процесами ефективніше управляти за допомогою економічних та правових важелів. У розпорядженні держави є арсенал перевірених світовою та вітчизняною практикою економічних та правових важелів: податки, ціни, кредити, тарифи, інвестиції, цінні папери, відсотки, резерви, амортизаційні відрахування, бюджет, програми, пільги, державні замовлення, субсидії та ін.

Усі важелі повинні використовуватись у відповідних межах: адміністративні – щоб не формувати командно-розпорядних процесів; економічні – щоб не перешкоджати вільному розвитку господарських одиниць; правових – щоб створювати правову основу для вільного підприємництва.

Висновки і перспективи. Отже, державний регулювальний механізм достатньо складний і включає об'єкти, методи і важелі регулювання. Тільки тоді, коли в планах і програмах буде зафіксовано, чого саме передбачається досягти і на яких процесах і виробництвах зосереджуватимуться ресурси, а також коли буде дана відповідь, вирішуватиметься те чи інше завдання, програми і плани працюватимуть.

Список літератури

1. Державне регулювання економіки : курс лекцій / уклад. : І. П. Мосіюк, Н. М. Салатюк. – К. : НУХТ, 2010. – 98 с.
2. Дідківська Л. І. Головка Л. С. Державне регулювання економіки : навч. посіб. – К. : Знання-Прес, 2000. – С. 245.

3. Механізм структурних зрушень в економіці України. – К. : Ін-т економіки НАНУ, 2002. – 496 с.
4. Основи економічної теорії / [С. В. Мочерний, С. А. Єрохін, Л. О. Каніщенко та ін.] ; за ред. С. В. Мочерного. – К. : Академія, 1997. – 464 с.
5. Рябініна Л. М. Роль НБУ та законодавчих актів України в її економічному розвитку // Економіка і держава. – 2004. – № 8. – С. 29–37.
6. Сільське господарство України : статистичний збірник за 2012 р. / за ред. Н. С. Власенко. – Державна служба статистики України, 2013. – 402 с.
7. Статистичні напрями інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю. О. Лупенка, М. І. Кісіля. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 66 с.
8. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки : навч. посіб. – К. : Знання, 2004. – 262 с.

Referenses

1. Mosiyuk, I. P., Salatyuk, N. M. (2010). State regulation of the economy, Kyiv, NUHT, 98.
2. Didkivska L. I., Golovko L. S.(2000). Derzhavne economic regulation, Kyiv, Znannya-Press, 245.
3. The mechanism of structural changes in the economy Ukrayny (2002). Kyiv, Institute of Economics NASU, 496.
4. Mochernyy S. V., Yerohin S. A., Kanischenko L. O. (1997). Fundamentals of Economic Theory, Kyiv, Academy, 464.
5. Ryabinina, L. M. (2004). The role of the National Bank of Ukraine and laws of economic development // Economy and derzhava, 8, 29–37.
6. Vlasenko, N. S. (2013). Agricultural Ukraine : Statistical Yearbook for 2012, State Statistics Service of Ukraine, 402.
7. Lupenko, Y. O., Kisil, M. I. (2012). Statistical areas of investment support development of agriculture Ukraine through 2020 roku, Kyiv, NNC IAE, 66.
8. Stechenko, D. M. (2004). State regulation of the economy, Kyiv, Znannya, 262.

РЫЧАГИ ВЛИЯНИЯ ГОСУДАРСТВА НА ХОЗЯЙСТВЕННУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СТРАНЫ В РЫНОЧНЫХ УСЛОВИЯХ

**С. И. Мосиук,
И. П. Мосиук,
В. И. Мосиук**

***Аннотация.** Важную роль в процессе приближения к экономическому равновесию в системе рыночной системы хозяйствования играет государственный сектор, благодаря которому государство принимает непосредственное участие в экономических процессах как прямой субъект производственных отношений. Эффективность и рациональность функционирования национальных экономических систем в значительной степени зависит от распределения функций между субъектами хозяйственной деятельности. Главная функция централизованного регулирования*

заключается в управлении экономическим развитием страны в целом, ее внутренних отношений, производственных сил и научно-технического прогресса.

Не менее важны функции перераспределения национального дохода между сферами общественной жизни и отраслями экономики, а также создания и развития социально-экономической инфраструктуры. Это и обуславливает актуальность данного исследования.

Цель исследования – освещение государственных рычагов регулирования хозяйственной деятельности в рыночных условиях. При написании работы были использованы методы экономических исследований.

В работе рассмотрено становление и укрепление государства как общественного института, экономические функции государства, раскрыта эффективность государственного регулирования экономики Украины. Приведены методы государственного регулирования, факторы, которые конституируют рыночную инфраструктуру, освещены основные принципы управления институциональным механизмом и определены основные рычаги влияния государства на хозяйственную деятельность в рыночных условиях.

Таким образом, эффективность государственного регулирования зависит и от того, как государство обеспечивает правовую основу и общественную атмосферу, способствующих эффективному функционированию рыночной системы.

Ключевые слова: государство, институциональные основы, социально-экономическая инфраструктура, институциональный механизм регулирования национальной экономики

LEVERAGE STATE IN UKRAINE ECONOMIC ACTIVITY IN MARKET CONDITIONS

S. I. Mosiyuk,
I. P. Mosiyuk,
V. I. Mosiyuk

Abstract. *An important role in the approach to economic equilibrium in the system of market economic system plays a public sector through which the government is directly involved in the economic process as a direct subject of industrial relations. The efficiency and rationality functioning of national economies largely depend on the distribution of functions between actors of the economic system. The main function of centralized regulation is to manage the economic development of the country as a whole, its internal relations, productive forces and scientific - technical progress. No less important is the function of redistribution of national income between the spheres of public life and economic sectors, and the establishment and development of socio-economic infrastructure. This determines the relevance of this study.*

The aim of the study is to highlight the state levers of regulation of economic activity in the market conditions. During the writing economic methods of research were used.

In the work the establishment and strengthening of the state as a social institution, the economic functions of the state, reveals the effectiveness of state regulation of the economy of Ukraine were considered. Shown the methods of state regulation, the factors that constitute market infrastructure, highlighted the basic principles of institutional control mechanism and the main levers of state influence on economic activity in market conditions. Thus, the effectiveness of state regulation depends on how the state provides the legal framework and social atmosphere conducive to the effective functioning of the national economy.

Keywords: *state, institutional framework, socio-economic infrastructure, institutional mechanism of regulation of the national economy*

УДК 332

ПРОВЕДЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В НАПРЯМІ КОНВЕРГЕНЦІЇ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

К. В. НАКОНЕЧНА,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту інноваційної діяльності, ІПО,
**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**
e-mail: kln273125@gmail.com

Анотація. Розглянуто проблеми формування ефективної регіональної політики, спрямованої на конвергенцію соціально-економічного розвитку регіонів. Проаналізовано регіональний розвиток України, охарактеризовано основні економічні показники, що характеризують конвергенцію регіонів.

Методи дослідження: системний метод, метод факторного аналізу, метод статистичних порівнянь та узагальнень, статистичні щорічники. Висвітлено сутність поняття конвергенції регіонів і країн. Охарактеризовано досвід країн ЄС у запровадженні дієвих заходів регіональної політики, зокрема поділ регіонів на основі системи NUTS.

Ключові слова: *конвергенція регіонів, регіональний розвиток, регіональна економічна політика, диспропорційний розвиток регіонів*

Актуальність. Однією із сучасних тенденцій регіонального розвитку є нерівномірність розвитку територій, зростання, у зв'язку з цим, міжрегіональних соціально-економічних диспропорцій, про що свідчать

© К. В. Наконечна, 2016